 Slik laget jeg fem høns av noen fjær

Aftenposten

”Hvordan gjøre noen fjær til fem høns” –metoderapport om Taliban, omskjæring, UNE og norsk asylpraksis

Ansvarlig:
Journalist
Per Anders Johansen

 Biskop Gunnerus gate 14 A
Postboks 1, 0051 Oslo, Norway
T: +4797540345
F:
M: +4797540345
per.anders.johansen@aftenposten.no
www.aftenposten.no

UNE-basen

Slik laget jeg fem høns av noen fjær

1. Innledning

I en rekke artikler fra april til juni 2009 rettet Aftenposten et kritisk fokus på en rekke avgjørelser i Utlendingsnemnda. I sakene dokumenterte Aftenposten bl.a. hvordan over 50 familier fikk opphold fordi Norge fordi norske utlendingsmyndigheter fryktet de ville omskjære sine døtre hvis de fikk avslag, og hvordan over 30 personer som opplyste at det hadde tilknytning til Taliban, fikk opphold i Norge.

Disse sakene hadde aldri blitt til, hadde jeg ikke vært så heldig å få kjeft av en sur informasjonssjef i Utlendingsnemnda. Kjeften var sikkert ikke helt fortjent, for i møtet med de kompliserte asylsøkersakene er det ofte vanskelig for oss journalister å holde det samme presisjonsnivået som fagfolkene er nødt til å ha.

De viktigste kildene har vært skriftlige, først og fremst postlistene til Arbeids- og inkluderingsdepartementet og den åpne praksisbasen til Utlendingsnemnda – som svært få journalister har tatt seg bryet med å bruke.

Artiklene reiste en meget bred debatt om Utlendingsnemnda, og førte til at Regjeringen varslet en strengere praksis. Sakene kan også ha bidratt til at Regjeringen satt ned et utvalg som blant annet ser på forholdet mellom politiske myndigheter og Utlendingsnemnda. ”Aftenposten gjør noen fjær til fem høns, og deretter reagerer en rekke aktører som om de har sett et helt hønsesus”, sa direktør i Utlendingsnemnda Terje Sjeggstad om sakene til Aftenposten. I denne metoderapporten vil jeg vise hvordan jeg laget fem høns av noen fjær.

Slik laget jeg fem høns av noen fjær

2. Sakene

1)15. april 2009: Strøm av asylsøkere

Regjeringens tiltak lar vente på seg 2009 kan bli nytt rekordår

2)17.april 2009: Bildet av bryllups- kaken avslørte at de to asylsøkerne brukte falsk ID. 33 000 asyl- søkere har kommet til Norge uten pass siden 2005. Kvinnen søkte asyl i 2005 og sa at hun var blitt kidnappet og brukt som sexslave i jungelen i Burundi i to år. Både kvinnen og mannen fikk opphold i Norge. Etter tre år i Norge ble hun og ektemannen til slutt avslørt av sitt eget bryllupsbilde. Dette er én av flere tusen saker hvor UDI og politiet bruker enorme ressurser på å finne frem til riktig identitet. Siden 2005 har det kommet 33 000 asylsøkere til Norge og søkt asyl hos politiet uten pass.

3)19. april 2009: UNE har omgjort 50 UDI-avslag til somaliske og etiopiske familier med henvisning til at familien vil omskjære jentene hvis de ikke får bli i Norge.

4)21. april: Regjeringen kjente til omskjæringspraksis

Regjeringen har i tre år kjent til at familier får opphold i Norge hvis det er fare for at de kjønnslemlester sine døtre i hjemlandet.

5)22. april: Far truet med omskjæring av datter. Fikk oppholdstillatelse i Norge.

7)23. april: For å få opphold i Norge må en somalisk mor i 17 år fremover sende datteren til helsesjekk. Årsaken er faren for kjønnslemlestelse.

8) Må forklare seg om omskjæring

Statsråd Dag Terje Andersen må redegjøre for UNE-praksis når det gjelder forholdet til kjønnslemlesting.

8)20. mai: Innrømmet tortur, fikk opphold i Norge. Minst syv personer som sier de har tilknytning til Taliban, har fått opphold det siste året.

9)22. mai: Lyver på seg terror for å få bli i Norge.

10)11. juni: Gikk fra Taliban til Jehovas vitner.

33 afghanere som sier de har tilknytning til Taliban, har fått opphold på humanitært grunnlag i Norge i 2008 og 2009.

11) 26. september: «Norge kan ikke over lengre tid håndtere det høye antallet asyl- søkere som vi har mottatt det siste året. Det er grenser for saksbehandlings-, mottaks- og bosettingskapasiteten.». Dette er noe av det overraskende innholdet som kom frem i ett internt notat til Regjeringen skrevet tidligere denne måneden. Her tegner Arbeids- og inkluderingsdepartementet et overraskende dystert, selvkritisk og bekymringsfullt bilde av asylstrømmen til i Norge. Økningen er så stor at det nærmer seg grensen for hva Norge kan takle, ifølge notatet. I det samme notatet tar departementet et oppsiktsvekkende hardt oppgjør med Utlendingsnemnda (UNE) for å ha «gjort Norge særlig attraktivt for asylsøkere».

Slik laget jeg fem høns av noen fjær

3. Slik startet saken

3.1. Et bomskudd i postjournalen

På tampen av en kjedelig og stille kveldsvakt 14. februar, kom jeg over denne saken i postjournalen til arbeids- og administrasjonsminister Dag Terje Andersen:

1.	AID * Elektronisk postjournal for Arbeidsdepartementet		
2.	Journalnr.:	Dato :	2008.10.15
3.	Saknr :	Doknr:	027
4.	Mottaker :		Utlendingsdirektoratet
5.	SAK: Praksis i asylsaker der kjønnslemlestelse er et tema		
6.	Innhold (Dok): Rundskriv AI-57/08 - Instruks om håndtering av saker om kjønnslemlestelse		
7.	Gradert: U 0	Vedlegg:	Arkivkode: Hjemmel:
	Kontor : INN / PRE	Behandler: RST	

Den kvelden søkte jeg spesielt etter asylsaker og brevveksling mellom UDI og AID. Årsaken var jeg var på utkikk etter saker som kunne si noe om hvordan det gikk med regjeringens innstrammingsiltak overfor veksten i antallet asylsøkere. AID er dessuten et av fire-fem departementer som er følger jevnlig for å undersøke hva de driver med.

Bakgrunnen for at jeg brukte en del tid på å undersøke nettopp journalene i AID i perioden januar- juni 2009 (ca en time i uken), var at jeg ønsket å grave i utlendingsfeltet i forkant av stortingsvalget. For det første var jeg overbevist om at dette ville bli et viktig tema i valget. Samtidig var de politiske spenningene store internt i Regjeringen, med stor avstand mellom Ap og SV.

Dette var bare ett av 50-60 dokumenter jeg ba om innsyn i i løpet av denne kveldsvakten i februar– og begjæringen ble sendt kl. 20:59:00 rett før jeg løp til trikken.

To dager senere fikk jeg innsyn i denne saken.

200600617_D27_H.PD

F

Jeg skummet brevet, sammen med en ganske stor bunke med andre innsynsbegjæringer jeg fikk den dagen. Førsteinstrykket var at det muligens var et bomskudd – brevet viste at AID hadde en diskusjon gående med UDI om sine instruks, og denne typen diskusjoner hadde det vært mange av de siste årene. Saken handlet om at UDI hadde foreslått å endre praksisen i kjønnslemlestelsessaker. Allerede 4. januar 2008 foreslo UDI å kunne avhøre barn uten at foreldrene er til stede, samt gi UDI adgang til å kreve legeerklæring hvis det er tvil om søkeren er kjønnslemlestet. I dette brevet av 15. oktober – ti måneder etter at UDI spurte om lov -svarte AID. Svaret var blankt nei.

Neppe en sak for oss, tenkte jeg, selv om jeg var litt i tvil. Debatten knyttet til kjønnslemlestelse og mulig testing hadde rast i lang tid, og dokumentet var gammelt – det hender ofte at det går uker og måneder før dokumenter dukker opp i den offentlige journalen. Samtidig har jeg en forkjærlighet for slike byråkratiske krangler som UDI og AID la for dagen her – og resultatet at slike små og store diskusjoner kan bety nærmest liv og død for dem de gjelder. Saken havnet i den store epost-mappen over ”kanskje”-saker.

3.2. En anonym nemndsmedlem

Noen uker senere snakket jeg med et medlem i en av nemdene i Utlendingsnemnda, som jeg dessverre må holde anonymt – i en helt annen sammenheng. Vedkommende har ikke lov til å snakke med meg – slik fungerer hemmeligholdsbyråkratiet på utlendingsfeltet – og vil miste

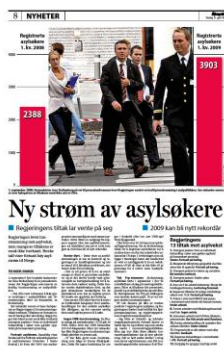
Slik laget jeg fem høns av noen fjær

jobben hvis jeg bruker navn. Jeg nevnte saken jeg hadde fått innsyn i, og spurte om i hvilken grad kjønnslemlestelse var et spørsmål om dagen. Vedkommende nevnte at hun/han hadde hørt om en sak hvor UDI og UNE krevde at foreldrene ikke skulle kjønnslemleste sine barn. ”Spørsmålet er hvordan skal UDI følge opp et slikt vedtak”, sa vedkommende.

Heller ikke dette tipset tente meg så veldig. Jeg var i utgangspunktet ganske lei av den årelange krangelen om underlivstesting med Anniken Huitfeldt, Hege Storhaug, Frp’ere og helsepersonell, og følte dette bare var en liten omdreining på samme sak. Dermed gikk også denne ideen i ”kanskje-mappen”.

3.3.En sur informasjonssjef

Noen uker senere laget jeg en annen artikkel med et annet fokus., som handlet om hva som hadde skjedd med innstrammingsiltakene som Jens Stoltenberg presenterte september 2008. (artikkel 15. april).

Jeg hadde rett og slett gått gjennom hva som var status på de 13 tiltakene til Jens, og hentet tall og fakta fra både UDI, UNE og AID. Saken slo fast at bare halvparten av tiltakene var gjennomført så langt. Et helt OK oppslag, og interessant fordi den dokumenterte hvordan Regjeringen ennå ikke hadde gjort det den sa den skulle gjøre.

I forbindelse med at jeg laget denne saken, ringte jeg også Utlendingsnemnda for å få kommentar fra Sjeggestad. Det tok som vanlig lang tid å få Sjeggestad i tale, og det endte opp med at jeg snakket med informasjonssjef Bjørn Lyster. I løpet av samtalen ga Lyster uttrykk for oppgitthet overfor meg om mine journalistkollegaer:

”Det er så få av dere journalister som bryr seg om å sette seg inn i sakene, til tross for at vi legger ut sakene på en database”, sa Bjørn Lyster. Han viste til at UNE i lang tid hadde gjort et utdrag av sakene tilgjengelig i en ”praksisdatabase”, men at nærmest ingen journalister gadd å lese saksdokumentene.

Den lille irettesettelsen jeg fikk var egentlig var svært forsiktig sammenlignet med den ellers grove utskjelling jeg har sett at UNE har utsatt andre journalister for. Som tidligere redaktør har jeg opplevd at journalister har grått etter sammenstøt med UNE-direktør Terje Sjeggestad. Samtidig er det få mennesker i Norge i dag som samlet sett har måttet tåle så mye mediejuuling som Sjeggestad. Uansett ga samtalen med Lyster meg ideen til det som skulle bli et utrolig interessant, spennende, viktig og morsomt lite graveprosjekt. Dagen etter bestemte jeg meg for å ta ham på ordet.

Slik laget jeg fem høns av noen fjær

4. Metoden og arbeidsprosess

4.1. Metode

På slutten av en kveldsvakt 13. april, etter at artikkelen til dagen etterpå var i boks - gjorde jeg mitt første søk i praksisdatabasen til Utlendingsnemnda, som ligger åpent hjemmesiden til UNE. Basen var ganske enkel å bruke, og jeg bestemte meg fort for å gjennomføre et kort og effektivt prosjekt de neste dagene:

- lese flest mulig ”praksisnotater”, og eventuelt be om innsyn i praksisnotatene.
- lese flest mulig dommer.
- gjøre søk på ulike temaer.

I løpet av den neste uken leste jeg om lag 200 kjennelser.

I løpet av de neste månedene skulle det føre til flere artikler, som satt dagsorden i både medier, Stortinget og regjeringsapparatet.

4.2. UNEs praksisbase

Dette er en anonymisert [praksisbase](#) som er åpent tilgjengelig på www.une.no, og har vært det i mange år.

<http://www.une.no/Praksis2/Praksisbase/>

Tatt i betraktning hvor lenge det har vært åpent, og hvor mange artikler som er skrevet om UNE, så er det i ettertid lett å forstå at UNEs informasjonssjef var oppgitt over at ikke flere journalister brukte databasen.

På basen kan alle gå inn og lese sammendrag av vedtak i UNE. Sammendragene er korte – og lages som regel av nemndlederen selv. Noen nemndledere legger mer flid enn andre i dette, men likevel gir hvert enkelt dokument et visst innblikk i hva slags avgjørelser som blir tatt i utlendingssystemet. Det største problemet er at UNEs saksbehandlere er livredde for ikke å anonymisere nok, slik at jeg som journalist skulle klare å finne frem til personen ved hjelp av databasen.

UNE beskriver selv utfordringen slik på databasens hjemmeside: ”Hvis noen saker eventuelt likevel kan identifiseres, måtte det være fordi noen, fra andre kilder, vet om detaljer som skiller en enkelt sak fra alle andre. Dette kan man ikke sikre seg hundre prosent mot dersom sammendragene i basen i det hele tatt skal kunne gi noen mening, men det er gjort mye for å redusere problemet”.

Sjeggstad og hans medarbeidere tar seg mye bry med å gjøre databasen mest mulig anonymisert for oss journalister – noe som kan være en forklaring på at mange har hatt vansker med å se nytten av å undersøke innholdet:

- Alle personlige kjennetegn fjernes.
- Vedtaksdatoer og saksnummer er fjernet.
- Sammendraget er svært kort sammenlignet med det egentlige vedtaket, siden man fjerner alle detaljer i saken som kan bidra til identifisering.
- Alt skrives av en person og leses deretter gjennom av en annen, nettopp for å sikre tilstrekkelig grad av anonymisering.
- Mange vedtak blir dessuten ikke lagt ut, fordi de er ”de enkleste og mer standardpregede”.

Det er med andre ord et utdrag – og ikke en fullstendig liste, noe som gjør det vanskelig å lage statistikk. Dette var en skuffelse for meg å oppdage det, for en av ideene mine var blant annet å se om jeg kunne hente ut noen statistikk som illustrerte praksisen til UNE.

Slik laget jeg fem høns av noen fjær

”I tillegg til at rutinene rundt innlegging er laget med tanke på å hindre koblinger mot saker hvor klagerens identitet er kjent, praktiserer UNE at det aldri verken bekreftes eller avkreftes at en sak i basen er identisk med en sak med kjent identitet. Dermed vil en utenforstående kunne ha mistanke om at et sammendrag er fra en kjent sak, men vil ikke kunne vite dette sikkert”, skriver UNE.

Alt dette kjente jeg heldigvis ikke til da jeg begynte å lese meg gjennom dommene og søke på ulike stikkord – for da er det ikke sikkert jeg hadde tatt meg bryet. Og til tross for alle begrensningene, den overivrige sladdingen av opplysninger og den systematiske hemmeligholdspraksisen med å fjerne for eks saksnumre, vedtaksdatoer og andre opplysninger – så ble jeg likevel overrasket over hvor mye innsikt man likevel fikk i de enkelte anonymiserte sakene, og hvor mye vedtakene avslørte av hvordan Utlendingsnemnda tenker.

Her er eksempel på ett av vedtakene jeg så nærmere på:

Sakstype: Asyl/ot-hum	Nasjonalitet: Etiopia	Referanse: 3757200660
Måned: 08.2008	Lovbestemmelse(r): Ul § 17 jf § 16; ul § 15; ul § 8 annet ledd	
Forskriftsbestemmelse(r) :		
Stikkord/hovedtema: Nemnd med; vern mot utsendelse; barn; sosial gruppe; kjønnsbasert forfølgelse; forfølgelse; beskyttelsesbehov;		
Sammendrag: Saken behandlet i nemnd med personlig fremmøte. Klagen ble tatt til følge. Enstemmig. Saken omfattet foreldre og et barn, en pike født i Norge. Mindreårig pike født i Norge av etiopiske foreldre under deres opphold som asylsøkere. Foreldrene fikk endelig avslag på søknad om asyl i 2005. Foreldrene hadde anmodet om omgjøring i sine saker. Utlendingsnemnda tok i den forbindelse opp spørsmål om barnet var vernet mot retur som følge av risiko for kjønnslemlestelse ved en evt. retur til hjemlandet. Foreldrene møtte i nemndmøte og forklarte seg. Det kom frem at dersom de vendte tilbake til Etiopia ville barnet bli omskjært. Jenter som ikke er omskjært risikerer å bli mobbet, trakassert og ikke bli gift, dette ønsket ikke foreldrene. Far mente det var riktig å følge tradisjonen i hjemlandet dersom de bodde der. Jenter som er omskåret er roligere, ikke så interesserte i gutter og kan konsentrere seg om andre ting inntil de blir gift. Mor støttet fars syn. Så lenge de bor i Norge vil de følge norsk skikk og norsk lovgivning. Nemnda la bl.a. til grunn at ” en evt. risiko for kjønnslemlestelse for Xs del har årsakssammenheng med konvensjonsgrunnen ”tilhørighet til spesiell sosial gruppe”. Jenter som ikke er kjønnslemlestet må anses som en spesiell sosial gruppe i Etiopia, idet deres status defineres ut fra dette kjennetegnet. Å ikke være kjønnslemlestet er en medfødt, iboende egenskap ved jentene, og hvis de fortsetter å være det kan de få en spesiell status, idet de kan bli ansett som ”utsvevende” eller promiskuøse, har begrensede muligheter for ekteskap og kan være en byrde for familien. I så vel NOU 2004:20 som Ot.prp. nr. 75 2006-2007 med forslag til ny utlendingslov, legges det til grunn at risiko for kjønnslemlestelse har sin årsak i at jentene som er i fare tilhører en spesiell sosial gruppe.” Nemnda mente videre at kjønnslemlestelse må anses som et inngrep av slik art og omfang at det faller inn under definisjonen ”forfølgelse” i konvensjonens forstand. Videre ble det, til tross for en nedadgående andel kjønnslemlestedede kvinner i Etiopia, lagt til grunn at den generelle risikoen for at jenter vil bli kjønnslemlestet i Etiopia fortsatt er meget høy. Ut fra foreldrenes forklaring la nemnda til grunn at den individuelle risikoen for barnets del også må anses som relativ høy i dette tilfellet, da begge foreldre syntes å legge til grunn at barnet vil bli omskjært ved retur fordi det er vanlig skikk og norm der. Vilåret for å anse barnet som flyktning ble derfor ansett oppfylt. Det ble spesielt informert om at dersom barnet blir omskjært kan også grunnlaget for tillatelsen falle bort, samt at kjønnslemlestelse er straffbart i Norge, og at straffbare handlinger kan medføre utvisning fra Norge. Foreldrene ble innvilget arbeidstillatelse i medhold av ul § 8 annet ledd av hensyn til barnet, idet det ikke ble lagt til grunn at deres alminnelige omsorgsevne var svekket. Tillatelsene ble gjort begrenset idet foreldrene ikke hadde lagt frem dokumentasjon på identitet. Dersom slik dokumentasjon fremlegges kan fornyet tillatelse påregnes uten begrensninger.		

Dette vedtaket kom jeg frem ved å søke på ”kjønnslemlestelse*”.

På hjemmesiden var det mange søketips, og prinsippene for å søke i UNEs praksisbase var svært lik internettbaserte søkemotorer som f.eks. Google eller Yahoo. Jeg søkte derfor på en rekke ulike søkeord, bl.a. ”somalia”, ”afghanistan”. På bakgrunn av dokumentet jeg hadde fått innsyn i og samtalen med den anonyme kilden, søkte jeg også på ”kjønnslemlestelse”, ”omskjæring”, ”omskår” og ”barn”.

Slik laget jeg fem høns av noen fjær

I tillegg har UNE i sakssammendragene også brukt en del faste stikkord for å beskrive sentrale tema i den enkelte sak, noe som også gjorde enklere å snevre søket i basen, for eksempel ”Ayl/Ot.hum, Utvisning, Visum, Familiegjening, Bos (bosetningstillatelse), Studietillatelse, Arbeidstillatelse, Statsborgerskap og Bortvisning”.

Kort fortalt: i løpet av uken leste jeg ca 200 ulike vedtak, samtidig som jeg gjennomgikk praksisnotater og landnotater.

Jeg fikk også innsyn i de andre dokumentene som lå bak saken jeg hadde fått innsyn i, i februar, bl.a:

Fagnotat av 21.06.2005 om ”Forholdet til reglene om asyl og vern og UNEs plikt til å ta opp anførslerne av eget tiltak – særlig om anførsler vedrørende omskjæring”.

Rapport fra arbeidsgruppe av 20.09.2006 om ”Vurdering og behandling av spørsmål om kjønnslemlestelse i Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda” .

For min egen del var den fordel at jeg har lang erfaring med å lese byråkratiske dokumenter, og prøve å finne essensen og se forbi fagfolkens agenda. I tillegg snakket jeg bl.a. med saksbehandler i UNE som jobbet med et nytt praksisnotat som skulle sendes om noen dager, hentet inn reaksjoner m.m. Jeg ringte også opp igjen til min anonyme kilde, hvor å få hjelp til noen faktaspørsmål, og for å sjekke om jeg hadde forstått dokumentene riktig.

4.3. Første del: 19-23. april.

Researchen og arbeidet i løpet av perioden 13-18, april resulterte i følgende sak publisert 19 april – etter en ukes arbeid (se vedlegg):

Oppslaget 19. april vakte en rekke reaksjoner, og ble sitert i en rekke medier gjennom helgen. Statsråd Dag Terje Andersen var raskt ut på mandag, og sa til bl.a. NRK og oss at ”slik kan vi ikke ha det”. Jeg stusset over at statsråden var så kategorisk, for det var mange dokumenter som viste at både UNE og UDI hadde informert fortløpende om praksisen. Derfor valgte jeg å vinkle videre på ”forhistorien” i oppfølgerartiklene de neste tre dagene:

Slik laget jeg fem høns av noen fjær

Det vil sprengte rammene for denne metoderapporten å kommentere alle diskusjonene og debattene i kjølvannet av artiklene. Regjeringen krevde en gjennomgåelse av praksis, og det ble startet en prosess internt i forvaltningen. I Stortinget begynte kontrollkomiteen å arbeide med problemstillingen, og debatten raste på nett, papir og i radio/TV. Et av veldig mange eksempler er vedlagte brev fra kontrollkomiteen i Stortinget.

Asylpraksis UNE_brev
kontrollkomiteen2304c

Oppfølgerartiklene var en blanding av fortløpende oppfølging med reaksjoner som kom underveis, og ”melking” av researchen fra de foregående ukene. Nyhetsinngangen på sakene baserte seg imidlertid først og fremst på materialet jeg fant i research-perioden, mens kommentarene ble hentet inn underveis.

For Aftenpostens del vil jeg imidlertid nevne kommentaren til min kollega Inger Anne Olsen, som 26. april 2009 hadde et ganske kraftig angrep mot sakene under tittelen ”Våres barn– spesielt de politiske kommentarene. Umiddelbart må jeg innrømme at jeg stusset over at Aftenposten på kommentarplass karakteriserte kildene jeg hadde intervjuet som ”umoralsk”. Samtidig mener jeg at kommentaren bidro til at ingen kunne kritisere Aftenposten for ikke å se saken fra flere ståsteder – og slik sett få en enda mer nyansert dekning.

4.4. Andre del – Taliban.

Etter de første fem artiklene, forlot jeg dette sporet for en stund. Jeg jobbet med flere andre teamer – bl.a. ID-løse asylsøkere. I tillegg var det vår vurdering at vi hadde satt nok fokus på dette temaet i denne omgang. I tillegg kom den vanskelige mai-måneden, med innskutte fridager, mye arbeid med fellessaker til bl.a. partilandsmøtene.

Jeg samlet imidlertid all researchen, og hadde flere løse tråder og ideer jeg ennå ikke hadde forløst:

*Jeg ønsket å se mer på praksisen i Afghanistan-saker. Bakgrunnen var blant annet at asyltallene viste en stor vekst i mindreårige fra Afghanistan.

*I et av vedtakene jeg kom over i researchen, kom det frem at asylsøkeren som fikk opphold hadde henvist til at vedkommende hadde tilknytning til Taliban. Dette ble brukt som argument av asylsøkerens advokat for å få opphold.

Neste steg ble derfor å søke opp alle vedtak og praksisnotater som berørte spesielt Afghanistan. Dette arbeidet gjorde jeg ved siden av annet nyhetsarbeid i de første ukene av mai. Jeg hentet ut også ca 100 vedtak hvor ”Taliban” var nevnt i sammendraget.

Slik laget jeg fem høns av noen fjær

Grunnen til at jeg var interessert i nettopp dette, var at jeg stusset ved at Taliban-argumentet ble brukt, og at dette skulle ha noe å si. Samtidig hadde jeg de siste rapportene fra Afghanistan i bakhodet, hvor nyhetsbildet ble preget av stadige hyppigere sammenstøt mellom norske styrker og Taliban-opprørere. Etter min mening var det et paradoks at Norge skulle gi opphold til personer med tilknytning til den samme bevegelsen som norske soldater tross alt var i krig med. Dette dilemmaet hadde jeg lyst til å se nærmere på.

Den første ”Taliban”-artikkelen ble publisert 20. mai. Da hadde jeg funnet frem til syv konkrete vedtak i praksisbasen det siste året hvor personer som oppga at de hadde tilknytning til Taliban fikk opphold i Norge.

Jeg valgte å bruke uttrykket ”personer med tilknytning til Taliban” i ingress, og vektlegge at dette var asylsøknernes egen versjon når de søkte om å få bli i Norge. Da jeg på forhånd la saken frem for UNE, argumenterte UNE nemlig kraftig med at det var feil å bruke uttrykket ”talibanere”. Kun i 10. brødtekst ble formuleringen ”talibanere” brukt. Desken stusset i utgangspunktet over at jeg var så opptatt av også å bruke formuleringen ”tilknytning til Taliban” flest mulige ganger, men var enig i at vi skulle være så presise som mulig. Jeg håpet at det ville gjøre at jeg slapp unødige diskusjoner med en temperamentsfull Sjeggstad og UNE-folket, men der tok jeg feil.

4.4. Nok en krangel med Sjeggstad

UNE ble rasende på saken, og la ut blant annet følgende leserinnlegg på UNEs hjemmesider.

Troen på Aftenposten

Av Terje Sjeggstad, direktør i Utlendingsnemnda

UNE har ikke gitt opphold til Taliban-torturist.

VG-lederen 21. mai velger å bringe videre innholdet i Aftenpostens feilaktige og stort oppslåtte reportasje dagen før om at Utlendingsnemnda (UNE) har gitt opphold til en rekke talibanere.

”Torturist har fått opphold i Norge” lyder det over Aftenpostens førsteside, noe som får VG til å skrive at ”minst en av dem (talibanerne) har innrømmet at han drev med tortur i regi av Taliban”. På denne bakgrunn uttrykker VG ”stor forståelse for at norske Afghanistanveteraner reagerer med vantro”.

Ja, den reaksjonen har faktisk også undertegnede stor forståelse for – så lenge Afghanistanveteranene er prisgitt medievirkeligheten. Men faktum er at UNE aldri har gitt opphold til noen ”Taliban-torturist”. Tvert imot mente UNEs besluttende fagfolk og lekfolk – etter grundig utspørring av den omtalte afghaneren – at han manglet troverdighet og ikke snakket sant. Flere afghanske asylsøkere har hevdet at de har en type tilknytning til Taliban som ville gjort dem utsatt for represalier ved retur til Afghanistan. De har ment at fare for slike represalier ville kunne styrke deres sak. Men forklaringene har oftest vist seg lite troverdige. VG fortsetter: ” Mens norske soldater risikerer liv og lemmer i kampen mot Taliban har Norge blitt et fristed for flere aktive talibanere”. Nei, VG; tilliten til kollega Aftenposten har nok også her spilt dere et puss. La meg fastslå: Ingen har fått opphold av UNE fordi de har påberopt seg, eller hatt, talibantilknytning. Ingen med sentral talibantilknytning har fått opphold av UNE. Og UNE har ikke gitt tillatelse til talibanske torturister, krigere eller krigsforbrytere, som politiske og andre aktører har bygget på i medieoppslag de siste dagene. VG mener ”Aftenpostens avsløringer” viser at mullah Krekars sak ikke er enestående. Jo, den er nok det – i hvert fall om vi bygger på UNEs avgjørelser. Men det samme kan ikke sies om Aftenpostens ”avsløringer”. Det avisa skriver at de ”avslører” er nemlig hentet fra UNEs offentlige praksisbase på web, hvor hvem som helst kan søke på ordet ”Taliban”.

Innlegg av dir. Terje Sjeggstad publisert i VG 23. mai 2009

Slik laget jeg fem høns av noen fjær

Et nesten tilsvarende innlegg ble også trykket i Aftenposten 23. mai, hvor Sjøggestad skriver (dette innlegget ligger vedlagt):.

Aftenposten gjør noen fjær til fem høns, og deretter reagerer en rekke aktører som om de har sett et helt hønsesus. Så la meg gjøre det helt klart: Utlendingsnemnda (UNE) har ikke gitt opphold til noen personer hvor det er lagt til grunn at vedkommende har hatt sentral tilknytning til Taliban. Dette visste Aftenposten da de likevel inviterte politikerne til å uttale seg på sitt eget medieskapte grunnlag.

Av Terje Sjøggestad, direktør i Utlendingsnemnda

Min og Aftenpostens vurdering er at det verken er ”usant” eller ”medieskapt” å definere en ”talibaner” som en person med tilknytning til Taliban, som har jobbet for Taliban og utført oppgaver for Taliban. Aftenposten trykket da heller aldri noen ”beriktigelse”, rett og slett for at vi hadde overveldende skriftlig dokumentasjon på alt vi skrev. UNE var imidlertid mer interessert i å diskutere vår definisjon av ”talibaner” i 10. avsnitt, enn å forklare hvorfor tilknytning til Taliban kan være en årsak til å få opphold i Norge.

Etter mer grunnleggende spørsmål var i hvilken grad man skulle tro på historien til asylsøkerne. For å komme eventuell kritikk i forkjøpet, understreket vi dette var personenes egen forklaring.

Jeg tror alle forbeholdene vi tok i artikkelen 20. mai var svært viktige i mediestormen som fulgte. Debatten raste nok en gang i en rekke medier, statsråden sa nok en gang at slik kan vi ikke ha det – og opposisjonen kom med harde utfall i Stortinget. Regjeringen krevde en redegjørelse om saken – og debatten raste.

4.5. Taliban-vedtakene

Når du skal lage saker som du vet det vil bli bråk om, er det helt avgjørende å få med de viktigste motforestillingene fra første stund. Jeg har ikke tenkt å fortsette polemikken med Sjøggestad i denne metoderapporten om hva som er defisjonen av en ”talibaner”, og hvilke deler av asylforklaringene man skal tro på. Det skulle bare mangle om ikke vi journalister også må tåle kritikk. Jeg vil imidlertid advare alle som har med UNE å gjøre om at det vil gjøre alt de kan for å undergrave både din troverdighet og tillit, hvis de er uenig i saken du tar opp. Da gjelds det å ha redaktører og sjefen i ryggen, slik jeg er så heldig å ha i Aftenposten. Men for de som ønsker å lese saksdokumentene selv, har jeg her vedlagt to av de syv vedtakene som lå til grunn for artikkelen 20. mai.

Slik laget jeg fem høns av noen fjær

Vedtak om ”torturisten”:

Sakstype: Asyl/ot-hum	Nasjonalitet: Afghanistan	Referanse: 2006165412
Måned: 04.2009	Lovbestemmelse(r): Ul § 17 jf § 16; ul § 15; ul § 8 annet ledd	
Forskriftsbestemmelse(r) :		
Stikkord/hovedtema: Nemnd med; sterke menneskelige hensyn; hjemlandets pass; generell sikkerhetssituasjon; begrenset tillatelse; politisk aktivitet; forfølgelsesfare; internflukt;		
Sammendrag: Saken behandlet i nemnd med personlig fremmøte fordi det var tvil om spørsmål av vesentlig betydning for avgjørelsen. Mulig eksklusjon. Klagen ble tatt delvis til følge. Enstemmig. Mann, ankom Norge i 2004 og søkte asyl med anførsler om at han hadde deltatt i aktivitet for Taliban forut for Talibans fall, og hadde bl.a. vært med å arrestere og torturere lokale kommandanter som var i opposisjon til Taliban . Utlendingsdirektoratet avsto søknaden under henvisning til at de ikke fant hans forklaring troverdig. Han ble henvist til Kabul, som ble ansett som et sikkerhetsmessig stabilt område i Afghanistan. Vedtaket ble påklaget. Klageren møtte i nemndmøte og forklarte seg. Nemnda la til grunn hans opplysninger om tilhørighet til anført distrikt i Afghanistan, under henvisning til at han på dette punkt hadde forklart seg utfyllende og i det vesentlige i samsvar med tilgjengelig landinformasjon. Nemnda fant imidlertid ikke å kunne feste lit til klagerens anførte asylgrunnlag, og viste bl.a. til at han dels hadde endret forklaring fra tidligere, samt at forklaringen for øvrig var generell og vag. Vilklårene for å anse ham som flyktning var derfor ikke oppfylt. Han ble heller ikke ansett vernet mot retur til hjemlandet i medhold av ul § 15 første ledd. Det ble imidlertid innvilget tillatelse i medhold av ul § 8 annet ledd. Klageren kom fra et sikkerhetsmessig ustabil område i Afghanistan, og retur dit ble ikke ansett tilrådelig. Nemnda vurderte derfor hvorvidt han kunne henvises til opphold i et sikkerhetsmessig stabil område i hjemlandet, men fant på grunnlag av hans manglende tilknytning til slike områder og bakgrunn for øvrig at dette ikke var tilrådelig. Tillatelsen ble begrenset jf. ulf § 21 syvende ledd, og dannet ikke grunnlag for familiegjengeforening eller bosettingstillatelse, idet klageren ikke hadde dokumentert sin identitet gjennom reisedokument e.l. Dersom han la frem afghansk reisedokument, kunne fornyet tillatelse innvilges uten begrensninger.		

Vedtak om ”kommandantens sønn”:

Sakstype: Asyl/ot-hum	Nasjonalitet: Afghanistan	Referanse: 3654157773
Måned: 11.2008	Lovbestemmelse(r): Ul § 17 jf § 16; ul § 15; ul § 8 annet ledd	
Forskriftsbestemmelse(r) : Ulf § 21 annet ledd		
Stikkord/hovedtema: Nemnd med; sterke menneskelige hensyn; vern mot utsendelse; privat konflikt; begrenset tillatelse;		
Sammendrag: Saken behandlet i nemnd med personlig fremmøte fordi saken frembød tvil. Klagen ble delvis tatt til følge. Mann, ankom Norge i oktober 2003, og søkte om asyl. Det var oppgitt to steder han kom i fra i Afghanistan. Han opplyste å ha en privat konflikt med flere personer som han fryktet ved en retur til hjemlandet. Nemnda må først ta stilling til om klageren risikerer hevnreaksjoner på bakgrunn av anførselene om at klagerens far først var kommandant under Hezb-e Islami og senere kommandant under Taliban , og at klagerens bror skal ha anmeldt noen mennesker som såret klagerens far til Taliban . Dette skal ha utløst hevnreaksjoner da disse menneskene ble straffet, og klageren anser at han er et kommende offer i en rivalisering som pågår mellom familiene. Klageren har i asylintervjuet opplyst at det er klagerens bror som er drept som følge av hevn. I klagen er det i tillegg nevnt at klagerens bror drepte tre av de andre før broren selv ble drept. Nemnda mener at klagerens anførsler i liten grad er underbygget. Med bakgrunn i de store omveltningene og den langvarige konfliktsituasjonen som har preget Afghanistan, har store deler av landets befolkning vært involvert i en eller annen form for konflikter med andre grupperinger eller mellom enkeltpersoner tilknyttet ulike grupperinger. De fleste slike konflikter medfører ikke hevnaksjoner lang tid i ettertid, med mindre en person kan karakteriseres som overgriper eller ansvarlig for alvorlige brudd på menneskerettighetene. I tiden etter Talibans fall har tidligere aktive talibanere og andre støttespillere trukket seg bort fra bevegelsen, uten at deres fortid har utløst forfølgelsesfare fra myndighetene eller private grupperinger eller lokalsamfunn. Klageren fylte da ikke vilklårene for asyl. Nemnda fikk videre i nemndmøtet klargjort at klageren kommer fra Logar provins, og UNHCR fraråder den 06.10.2008 at personer henvises til retur til denne provinsen. Det var da ikke aktuelt å henvise klageren til hjemstedet i henhold til utlendingsloven § 15 første ledd. Det var andre områder i Afghanistan som var sikkerhetsmessige stabile som det kunne være aktuelt å henvise klageren til. Klagerens egen dårlige ressurssituasjon og manglende tilknytning til slike områder, gjorde at det ble innvilget en tillatelse etter utlendingsloven § 8 annet ledd, som		

Slik laget jeg fem høns av noen fjær

ble begrenset til han dokumenterte sin identitet ved fremleggelse av pass.

Klageren var også utvist for fem år fordi han hadde søkt om asyl i Danmark under en annen identitet, og ikke hadde opplyst om dette da han søkte asyl i Norge. Nemnda kom i den sammenheng til at utvisning ville være et uforholdsmessig tiltak overfor klageren med bakgrunn i det som er lagt til grunn om sikkerhetssituasjonen og mulighetene for relokalisering. Klagen ble på dette punkt derfor tatt til følge.

5. Avslutning: Etterspill og oppfølging

Som følge av artiklene Aftenposten hadde om Taliban og UNE, måtte UNE og UDI lage en redegjørelse for statsråden. Jeg la saken på sjekk på Outlook, samtidig som jeg fortsatte med å følge journalene i Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

I begynnelsen av juni ble saken journalført, og jeg ba om innsyn – og fikk det.

Brev fra UNE.pdf

Brev fra UDI.pdf

Dette var det viktigste kildegrunnet for saken 11. juni. Her kommer det frem at 33 personer som har opplyst at de har hatt tilknytning til Taliban, har fått opphold på humanitær grunnlag i 2008 og 2009.

I slutten av mai nedsatte Regjeringen et utvalg som skal vurdere organiseringen av klagesaksbehandlingen på utlendingsfeltet, og utvalget skal være ferdig innen desember i år. Det er umulig å vurdere i hvilken grad Aftenposten artikler har bidratt til dette, ikke minst fordi det også har vært mange andre kritiske saker knyttet til klagebehandlingen i utlendingsfeltet. Da utvalget ble kjent noen dager etter Aftenpostens artikkel, understreket Regjeringen tvert imot at utvalget ikke ble nedsatt på grunn av Aftenposten. Det er imidlertid ingen tvil om at flere av problemstillingene Aftenposten har reist, berører sentrale deler av utvalgets mandat. Utvalget ledet av Øystein Mæland skal ”skal vurdere om dagens klagesaksmodell er den mest formålstjenlige når det gjelder å finne det rette balansepunktet mellom politisk styring, rettssikkerhet, effektivitet og legitimitet”.

I kjølvannet av dette prosjektet, har jeg fortsatt å overvåke arbeidet i Arbeids- og inkluderingsdepartementet og utlendingsfeltet, og blant annet systematisk be om innsyn i dokumenter som berører UNE. Dette ga meg innsyn i en meget uvanlig sak i september. Bakgrunnen var at departementet hadde laget et foredragsnotat som statssekretær Libe Rieber-Mohn skulle holde for UNE.

Aftenposten fikk – etter en kort ankerunde – innsyn i dokumentet. Selve foredraget ble aldri holdt, fordi Rieber-Mohn mente en del av notatet var for kritisk til å ta det opp på et seminar med 270 ansatte i UNE, noe som er lett å forstå når man leser det. Dette notatet var grunnlaget for artikkelen. Jeg har tatt med denne artikkelen i denne metoderapporten for å vise viktigheten av å følge problemstillingen videre, og fordi jeg neppe hadde bedt om innsyn hvis jeg ikke fulgte departementet så tett i kjølvannet av UNE-sakene. I det samme notatet tar departementet et oppsiktsvekkende hardt oppgjør med Utlendingsnemnda (UNE) for å ha «gjort Norge særlig attraktivt for asylsøkere».

Slik laget jeg fem høns av noen fjær

- Jeg brukte ikke foredraget fra embetsverket. Det er helt naturlig at utkast går frem og tilbake. Det er bedre om Aftenposten forholder seg til hva jeg faktisk sa, og ikke et utkast, svarte Rieber-Mohn. Jeg mener det er mer viktig å fange opp av politikerne og byråkratene faktisk mener, enn hva de faktisk sier. Det er dessverre ikke alltid samsvar mellom de to tingene.

Denne metoderapporten er en kortfattet oppsummering av en serie artikler Aftenposten hadde i perioden april-juni 2009 om Utlendingsnemnda. Rapporten viser alle de viktigste kildene, men er ikke en samlet oversikt av absolutt alle kilder, eposter og dokumenter.

I ettertid har enkelte kolleger sagt til meg at disse artiklene sikkert skaffet Frp mange stemmer, og spurt meg om jeg ikke har dårlig samvittighet for det. To dager etter at jeg hadde publisert Taliban-sakene, måtte jeg tilbringe helgen på Frps landsmøte på Gardermoen. Det var en blandet opplevelse. Jeg sluttet å telle antallet ganger saken ble nevnt i landsmøtedebattene av Frp-delegatene da jeg kom til over 30. Det var også tankevekkende å høre hvordan mange av politikerne ga helt blaffen i forholde seg til de presiseringene og nyansene som jeg hadde lagt vekt på å få med i artiklene.

Min vurdering er likevel at det ikke kan være mitt ansvar som journalist å bestemme hvordan slike saker blir brukt politisk. Men jeg ser at dette reiser en rekke dilemmaer i forhold til undersøkende journalistikk, i og med at mange mener vellykket undersøkende journalistikk bør få konsekvenser.

Jeg håper at metoderapporten får frem at dette var et prosjekt som kunne vært gjennomført i de fleste redaksjoner. Jeg er også helt enig med Sjeggstad da han antydte at dette var noe hvem som helst kunne gjort, hadde de tatt seg bryet med å undersøke praksisbasen til UNE. Selv om arbeidet gikk over tre måneder, jobbet jeg i samme periode med mange andre saker. Dersom jeg skulle anslå arbeidstiden som utelukkende gikk med til disse sakene, vil jeg si om lag fem-seks uker.

Slik laget jeg fem høns av noen fjær

Vedlegg: Innlegg i Aftenposten fra Terje Sjeggestad i UNE 23. mai 2009

Opphold til Taliban?

Aftenposten gjør noen fjær til fem høns, og deretter reagerer en rekke aktører som om de har sett et helt hønsesus. Så la meg gjøre det helt klart: Utlendingsnemnda (UNE) har ikke gitt opphold til noen personer hvor det er lagt til grunn at vedkommende har hatt sentral tilknytning til Taliban. Dette visste Aftenposten da de likevel inviterte politikerne til å uttale seg på sitt eget medieskapte grunnlag.

Av Terje Sjeggestad, direktør i Utlendingsnemnda

Det er to ting som gjør at Aftenposten får leserne til å tro at UNE har gitt tillatelser som i virkeligheten ikke er gitt. Det ene er en egen og urimelig vid definisjon av hvem som kan omtales som "talibaner", og det andre er å tro på det avisa kaller "innrømmelser", men som UNEs beslutningstakere har sett på som taktisk usanne forklaringer. La meg ta de to tingene i rekkefølge!

UNE har ikke bekreftet. Aftenposten skrev i sin første artikkel 20. mai at "UNE bekrefter at et ukjent antall talibanere har fått opphold i Norge." Nei, det har absolutt ikke UNE bekreftet. Tvert imot hadde Aftenposten mottatt følgende skriftlige uttalelse fra oss: "UNE har ikke gitt opphold til noen person hvor det er lagt til grunn at vedkommende har hatt noen sentral tilknytning til Taliban." Vi ba derfor Aftenposten korrigere sin påstand om hva UNE hadde bekreftet.

Hva er svaret fra Aftenposten? Jo, de forklarer oss at de definerer "talibaner" som en person med tilknytning til Taliban, som har jobbet for Taliban og utført oppgaver for Taliban. Da er det ikke rart at artikkelen kan bære galt av sted. Taliban var makthavere i Afghanistan i flere år, og det er derfor ikke til å unngå at store deler av sivilbefolkningen hadde en eller annen tilknytning til Taliban, jobbet for Taliban eller utførte oppgaver for Taliban. Det kunne skje med eller uten betaling, frivillig eller under tvang.

Vi kan fastslå: Ingen har fått opphold av UNE fordi de har påberopt seg, eller hatt, talibantilknytning. Og ingen med sentral talibantilknytning har fått opphold av UNE. Hvem har da UNE gitt tillatelser? Jo, i noen tilfeller er det gitt opphold til personer med perifer tilknytning, som for eksempel kan være at de har vært kurerer eller latt talibanmedlemmer sove i huset sitt. Det er derimot ikke gitt tillatelser til torturister, krigere eller krigsforbrytere, som politiske og andre aktører bygger på i etterfølgende kommentarer.

Lite troverdig. Hva da med ham som hadde "innrømmet" at han var torturist? Jo, han er en av flere som har forklart at de har hatt en type tilknytning til Taliban som ville gjort dem utsatt for represalier ved eventuell retur. De har ment at fare for slike represalier ville kunne styrke deres sak. Men etter endel naturlige kontrollspørsmål viser disse forklaringene seg oftest å være lite troverdige. Det gjelder også Aftenpostens eksempel, som er en mann som påsto at han hadde vært med på å arrestere og torturere lokale kommandanter som sto i opposisjon til Taliban. Etter en grundig utspørring trodde UNEs beslutningstakere rett og slett ikke på ham.

Hva så hvis UNE hadde fått til behandling klagesaker fra personer som virkelig er torturister, terrorister eller krigsforbrytere? Jo, da har Flyktningkonvensjonen en eksklusjonsparagraf som åpner for likevel ikke å gi beskyttelse i Norge. Men det er altså ikke den type innhold i de klagenes UNE har tatt til følge.

Offentlige baser. Det Aftenposten skriver at de "avslører" er for øvrig hentet fra sammendrag i UNEs offentlige praksisbase på web, hvor hvem som helst kan søke på ordet "Taliban". "Avsløringen" bygger altså på noe UNE selv har publisert, og den som ønsker kan selv lese alt, for deretter å vurdere om det er Aftenpostens artikler eller dette innlegget som refererer best hvilke tillatelser som faktisk er gitt. Jeg imøteser med trygghet den type etterprøving.

Innlegg av dir. Terje Sjeggestad publisert i Aftenposten 23. mai 2009

Slik laget jeg fem høns av noen fjær

Vedlegg 2: Kommentar i Aftenposten Morgen - 26.04.2009 - Forfatter: OLSEN INGER ANNE

Våre barn og andres unger

UMORALSK. Norske politikere vil gi asyl til voksne menn som trenger beskyttelse mot mulig tortur, men ikke til små jenter som risikerer å bli kjønnslemlestet. Så umoralske kan en valgkamp gjøre oss.

AKKURAT NÅ er en rekke politikere sjokkert over at småjenter som er truet av kjønnslemlestelse, har krav på opphold i Norge. Det finnes knapt en politiker her i landet som ikke tar skarp avstand fra kjønnslemlestelse. Men gi beskyttelse til småjentene det handler om, det vil de ikke.

Den siste uken har Aftenposten omtalt 50 asylsaker der hele familien har fått opphold fordi jentebarn kunne risikere kjønnslemlestelse ved å bli sendt ut. I alle sakene har Utlendingsdirektoratet (UDI) avslått opphold, mens den siste instansen i asylsaker, Utlendingsnemnda (UNE), har omgjort avslaget og gitt opphold.

Inkluderingsministeren tar avstand fra beskyttelsen. Høyre mener den er absurd, og Frp skjønner ikke hvordan det kan skje.

Jeg lurer på noe helt annet: Hvordan kan det ha seg at fremstående politikere ikke kjenner til FNs Barnekonvensjon?

Artikkel 2: Konvensjonens rettigheter gjelder for alle barn uten forskjellsbehandling og uten hensyn til barnets og dets foreldres rase, farge, kjønn, språk, religion, opprinnelse, eiendom, funksjonshemming eller oppfatninger. Staten skal sørge for at ingen diskrimineres.

Les en gang til: Uten hensyn til hvilken oppfatning barnets foreldre har.

Slemme foreldre.

Noen av jentene som nå har fått beskyttelse i Norge, har foreldre som har fremstått som usympatiske i asylprosessen. For eksempel ved å true med at de selv ville medvirke til å lemleste barna om de blir sendt til hjemlandet. Men selv om ikke foreldrene kvalifiserer til beskyttelse, har barnet krav på selvstendig vurdering. Barn er like mye mennesker som voksne. Også om de er født i et annet land, og uansett hva slags foreldre de har. Barnekonvensjonen slår også fast at barn har rett til foreldre. Og kanskje det synes merkelig for noen, men det gjelder også barn som er født i Somalia eller Etiopia.

I andre av sakene som nå opprører politikere, har foreldrene ikke selv reist spørsmålet om kjønnslemlestelse. I stedet har UNE, på eget initiativ, vurdert om barna har behov for beskyttelse. Akkurat slik UNE er ment å skulle.

Men i Aftenposten tar inkluderingsminister Dag Terje Andersen avstand fra å la truede jenter få opphold i Norge. Høyres innvandringspolitiske talsmann, Bent Høie, mener det er absurd å la jentene få bli. Frps talsmann Per Willy Amundsen skjønner ikke hvordan det kan skje, og Carl I. Hagen vil ha saken opp i Stortingets kontrollkomité.

Plikt. FNs flyktningekonvensjon gir oss rett til å beskytte. Men Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) går lenger. Den pålegger oss å beskytte enhver mot tortur, umenneskelig eller nedverdiggende behandling. Det samme gjør FNs torturkonvensjon.

Barnekonvensjonen går enda lenger. Tidligere har dr. juris Lucy Smith rost Norge for å være blant de flinkeste i klassen til å passe på barna våre. Vi fikk vår egen barnelov allerede i 1981, og Smith har berømmet oss både for forbudet mot å slå barn, og for å gi barn medbestemmelsesrett. Smith vet hva hun snakker om. Hun er ekspert på barnerett, og sitter i FNs barnekomité.

Lykkejegere. Men det finnes svarte hull. I noen av disse hullene finner vi barn som er blant verdens svakeste, barn hvis foreldre er asylsøkere. Legale eller illegale, lykkejegere eller reelle flyktninger, gode eller dårlige mennesker. Ifølge Barnekonvensjonen spiller slike forhold ingen rolle når myndighetene skal avgjøre fremtiden for familiens barn. FNs barnekomité har tidligere kritisert Norge for ikke å vurdere barn som selvstendige vesener i asylsaker. Samme komité har også understreket at barnets beste er viktigere enn innvandringspolitiske hensyn.

Dette har tydeligvis gått politikere Andersen, Høie, Amundsen og Hagen hus forbi. De har heller ikke fått med seg at både UDI og UNE for seks år siden fikk skarp kritikk for å bryte Barnekonvensjonen, nettopp ved at mange barn ikke ble sett som seg selv. Og for å bryte Flyktningekonvensjonen, ved at mange som burde vært innvilget asyl (som gir sterkere vern og flere rettigheter) i stedet ble innvilget det langt svakere «opphold på humanitært grunnlag». Av de 15 600 asylsøkerne som kom til Norge det året, ble bare 600 innvilget asyl.

Kritikken fremkom i en rapport utarbeidet av professor dr. juris Cecilia Baillet, på oppdrag fra Kommunaldepartementet. Rapporten medførte store endringer, særlig i UNE, som endret praksis. De begynte å se barn som selvstendige mennesker, og innvilget asyl til flere. Den nye praksisen har hele tiden ligget åpent tilgjengelig i praksisbasen på UNEs hjemmesider. At ikke ansvarlige ministre og innvandringspolitiske talsmenn har holdt seg oppdatert, sier sitt om kvaliteten på våre politikere. Og hvorfor har ikke Barneombudet slått på stortrommen, og jublet høyt over UNEs nye praksis?

Mange må avvises. Etter at alle disse konvensjonene ble vedtatt, har hundretalls millioner mennesker søkt beskyttelse i andre land. Klimaflyktninger, økonomiske flyktninger, politiske flyktninger, lykkejegere, seriøse og useriøse, legale og illegale. Migrasjon av et omfang ingen kunne forutse. De aller fleste søker tilflukt i sine naboland. Men mange krysser kontinenter.

Noen ganger må myndighetene ta innvandringspolitiske hensyn. Men dersom en asylsøker er beskyttet etter EMK eller Barnekonvensjonen, har ikke myndighetene anledning til å skjule til slike hensyn. For et par år siden ga Norge beskyttelse til 60 prosent av alle som søkte asyl. I dag får bare 40 prosent opphold. Det kan skyldes at flere lykkejegere kommer hit. Men det kan også være fordi vi ikke gjør jobben vår.

Ikke bare Norge.